

M. MOK

SILHOUETTEN

VERZEN

SILHOUETTEN

M. MOK

SILHOUETTEN

VERZEN

V O E T S T A P P E N

Voetstappen blijven klinken van haar gaan
in mijn herinnering; als stenen staan,
wanneer de nachten hol van stilte zijn,
ieder geluid en elk gebaar van pijn
in de verlaten ruimte, lang ontmenst
en altijd door het hart teruggewenst,
om eenmaal nog tot leven te bezweren,
wat in der eeuwigheid niet om kan keren.

D E U R E N

De deuren vielen telkens dicht,
zodat je niet naar binnen kon.
Ik zag je hunkerend gezicht,
dat in het late, grijze licht
bleef hangen als een bleke zon.

Je wilde roepen, maar er schoot
geen klank meer uit je wezen los.
Een donker gat lei diep en groot
de afgrond open van je dood,
daar waar ik eens je stem vernam.

Je rukte niet meer, elke deur
bleef stom in zijn geslotenheid.
De dag verloor aan vorm en kleur,
de wind verwaaide met een geur
van smetteloze eeuwigheid.

I N H E T V E R L O R E N E

In het verlorene zijt gij begrepen
en nergens stuit mijn stem meer op een vorm,
waarbinnen gij bestaan kunt, alle dingen
zijn ademhalende uit eigen kracht.

Woorden vergaan en vogels waaien weg
tegen de schemerkimmen des heelals,
en zelfs herinneringen gaan te niet,
wanneer dit elke morgen weer geschiedt.

T H U I S K O M S T

Naar huis teruggekeerd in weer en wind,
woeien de zwarte bomen mij nog na,
toen ik de kamer binnentrad en vond
opeens een stilte dieper dan het graf.

Hier hadden levenden verkeerd en nooit
de aarde afgezworen, eer het lot
hen bij de keel greep en een weg deed gaan,
die donkerder nog dan het doodzijn is.

Hun stemmen waren in de atmosfeer
van dit vertrek verzameld als een stof
die men niet zien of tasten kan, alleen
de ademhaling weet haar zeer nabij.

Hun leven was hier niet teloor gegaan,
noch elders in de wereld hadden zij
dat uiterste moment beleefd, waarin
het wezen in de ruimte overgaat.

Zij waren afgebroken, overal
zwierven fragmenten rond van hun bestaan,
angst die geen veiligheid bereiken kon,
daar zij de wereld gans vervullen bleef.

V E R V R E E M D I N G

Elke morgen openen zich de straten
stiller en vreemder, men begrijpt
zelfs niet de eerste schuchtere maten
van het leven dat naar zijn ontbinding rijpt,
en houdt de voeten in, die moeten dwalen,
maar staat toch eenmaal voor de hoge schim
der hemelen en tracht iets te bepalen
dat stand houdt binnen een versteende kim.

Maar het lied laat zich niet meer vatten
in klanken die de dagen blinken doen,
en men dwaalt als een afgematte
stamelaar door den onzekeren noen.

S T E R R E N

De sterren zijn weer angstiger, ik hoor
achter de bomen het vereenzaamd lopen
der winden; elke trilling trekt haar spoor
door mijn gestalte die zich in den open
avond als een gevallen ster verloor.

Nergens kan nog het fluisteren ontwaken
van een gelaat dat zich heeft afgewend
eer ik het tot die grond toe heb herkend
die zelfs de zenuwtoppen nimmer raken.

De mist weeft schaduwen tussen de takken,
waar even nog een spel van diepte was,
langzame waterdruppels voel ik zakken
tussen het donkere, bewogen gras,
en elke vlucht herkent de hemelvlakken
met hun verwilderd brandende gewas.

L A A T S T E N A C H T

Aleer de morgen aanbrak, hadden wij
ons uit het donker slapen losgewoeld
en tastten in de kille nanacht rond,
gedreven tot een scheiding die voorgoed
zou doen verbleken dit ontstellende
van levens die elkander niet bewaren,
maar richten altijddoor verwoesting aan
binnen elkanders kleine hartsgebied
en roepen alle ondergangen los,
waarvan de wereld ooit gesidderd heeft.

Men moet dan henengaan en nimmermeer
gedenken aan wat bijna was geschied,
een schepsel worden dat zijn ogen nooit
meer in een spiegel aanstaart, wijl alom
herkenning dreigt en dodelijke pijn.

P A A R L E N

Het roept opnieuw naar nacht,
maar zij begint de parelen te rijgen
en doopt haar ogen in de glans die zacht
uit deze druppels op gaat stijgen.

Er kan geen hemel zijn, geen klacht
om doelloos en uitputtend zwijgen,
als men de vingers te bewegen tracht
om strelende aan schoonheid deel te krijgen.

Het waait om haar, zij hoort het zingen niet,
haar ogen dringen langzaam in de grond
van de zich nimmer voltrekkende dingen.

Niemand kan weten hoe de nacht geschiedt,
zolang hij niet achter de horizont
een nieuwe horizont ziet openspringen.

A V O N D G A N G E R S

Hoe langzaam lopen de gelaten mannen,
als schepen in een stille wind, naar huis.
De bleke schaduwen zijn uitgespannen
tegen de muren van het wereldhuis.

En niemand wordt de stilte zo geschonken
als deze mannen, door hun open mond
komt zij als oude wijn gezonken
en maakt hun ogen van de avondstond
geheel vervuld; als donkerblauwe meren
schemeren zij in het vergaande licht,
en worden dieper nog; dit huiswaarts keren
tekent den hemel in hun aangezicht.

S T E N E N

De huizen hadden grijze, vlammeende ogen.
Wij waren daar beiden, wij bewogen
ons door die ene ademloze straat,
waar alles stilviel, enkel het gelaat
der gevels in de ondergaande zon
brandde vergeefs. Ons reikend leven kon
dit niet meer dulden, onder onze voeten
verpulverden de stenen, en er kwam
geen hoge angst in ons, geen blind ontmoeten
dat aan de stenen hun geweld ontnam.

W E D E R K E E R

Eenmaal kom ik daar weerom.
Uit het zwijgende station
treden mijn voeten in den dag.
Zand zal jagen en het rag
der wolken waaien als voorheen.
Aan de duinen zal het steen
van duizend winters zijn gevoren,
vogels trekken donkere voren
tegen het spansel van de lucht,
de zee zal branden, het gerucht
van klepperende ramen en schreden
gedurig opstaan en vergaan; een wrede
angst zal mij het ademen beletten.
Ik zal mijn voeten anders moeten zetten,
tegen de wind niet meer, maar steeds er voor,
opdat ik slechts den dood van achter hoor.

S T R A T E N

Achter ieder raam stond een gelaat.
De stad was kalm, men hoorde het gepraat
van de rivier achter de grijze kade.
Mensen bewogen nergens en alleen
die ogen die achter de tullen waden
van de gordijnen in het dode steen
gemetseld stonden, bleven in ons haken.

Wij liepen heen en weer, niet te genaken
waren de vredige herinneringen
onder wier hemel wij hier eenmaal gingen.
Nimmer terug te roepen was het diep
verstaan, het moederlijke zwijgen,
waarin toen elk gesprek verloren liep.

Voorbij de straten begon wind te stijgen,
het zou wel nachten gaan; van de rivier
woei duisternis nabij, de dorre ogen
bezweken in de schemering. Wij bogen
schrijdend het lichaam. In een reuk van wie
en water gingen wij, terwijl
de nacht zo diep werd dat wij zelfs het ijl
denken dat wij zoëven nog bezaten
zonder een huiver konden achterlaten.

Z E E Z A N G

Voor ons is er nooit iets geweest
dan dat geluid, dat donkere zingen
achter de stomme, sterfelijke dingen.
Het achterhaalde ons bij nacht het meest,
wanneer wij door de dode straten gingen
en in ons kloppend hart begon het beest
van nameloze angst zich los te wringen.

Dan schoof zich tussen ons en het gelaat
der wereld altijd weer de klare staat
der in hun eenzaamheid volschapen dingen.

En naar ons reikend door de duisternis
begon de zee het koel geheimenis
van haar voorwereldlijke kracht te zingen.

A A N H E T W A T E R

Zij hield haar mond gesloten,
men hoorde haar adem niet.
Zij keek naar de varende boten,
die vaag werden in het verschiet.

Soms hoorde zij ook het grote
geruis van het oeverriet
en al wat er aan dood en
angst in de dingen geschiedt.

Maar meer dan dit alles bewoog
haar de gelatenheid der zee,
waarover de schepen einderwaarts dreven.

De hemel bleef niet altijd hoog,
wanneer men met de stroming mee
zijn heil zocht buiten licht en leven.

D O D E N K L A C H T

De ademing der stilte komt
het hart te zeer nabij,
en waar de avondwind verstomt,
heft zich het noodgeschrei
der duizenden in wie de tijd
zijn felle tanden beet
en maakte ziel en ogen wijd
van een waanzinnig leed.

Geen was tot deze angst bekwaam
en allen zijn geplaatst
tegen een einder zonder naam
die geen geluid weerkaatst,
en snikten hun bestemming na
en werden leeggebrand
en sloegen stom zichzelfên gâ,
in dode angst gestrand.

En elke avond rijst hun klacht
geweldig overeind,
en elke radeloze nacht
worden zij doodgepijnd,
en liggen in het morgenlicht
zo onbarmhartig bloot,
dat men slechts kreunend het gewicht
afwentelt van hun dood.

D E R I N G

Zij houdt haar jonge, blanke hand
in een zo argeloos gespeel
omhoog, dat mij de stille brand
ontgaan wil van het klein juweel.

Ik zie alleen hoe fijngeleed
haar vingers in de ruimte staan
en hoe de toppen zijn bekleed
met glans als van het licht der maan.

Ontroering huivert door mij heen
om die volkomen zuiverheid.
Hier werden stof en geest tot één
niet te doorgronden majesteit.

Maar zij, gedwarsboomd in haar spel,
vraagt zachtjes: Zie je niet de ring?
En ik zeg mijn visioen vaarwel
en prijs het kleine gouden ding.

Dan lacht de wereld haar weer toe,
alsof er louter heil bestond,
maar ik begrijp nog steeds niet hoe
ik ooit die zuiverheid doorgrond.

D E Z W A R E A V O N D

De donkre wolken hingen
omlaag zo bang en zwaar,
wij beiden, treurig, gingen
de tuin door naast elkaar.

Zo heet en zonder dromen,
zo lichtloos was de nacht
als onze min, volkomen
in weemoed omgebracht.

En toen ik van u scheidde
en goede nacht u zei,
wenste ik, stom van lijden,
de dood ons allebei.

• [NAAR LENAU]

A F S C H E I D

Je wist het woord dat ons zou scheiden.
Het was een avond zonder wind.
De zee sprak stilte en wij beiden
moesten een dieper leven lijden
dan onder hemelen begint.

Wij hielden stand achter de muren
die ons nog scheidden van de zee.
De zon verging en in haar vuren
vond ik je ogen en het pure
licht dat zich in hen opendeê.

En toen de kim stond uit te branden,
zijn wij de ruimte tegemoet
geschreden en je nam mijn handen.
Nog waren hier en daar de wanden
der hemelen gestreept met bloed.

De koelte is als dauw gerezen,
wij huiverden, maar niet omdat
het weder nacht en dood moest wezen,
maar wijl een dodelijker vrezen
ons leven aangegrepen had.

Scheiden moeten en niet kunnen scheiden
te zeer is elk bestaan bezwaard,
te weinig kan het hier doorlijden,
tenzij het iets van voor de tijden
binnen zijn eenzaamheid bewaart.

Afscheid nemen en altijd weten
dat ieder afscheid zich herhaalt,
dat alles wat men heeft bezeten
niet sterven kan, een onvergeten
verlangen, dat richtingloos dwaalt.

En toch heb je het uitgesproken,
terwijl de zee te zwijgen ging.
Wij moesten verder. Ongebroken
heerste de stilte. Reeds ontloken
de tranen der herinnering.

A N G S T

Het water zegt zo weinig meer,
de nachten houden een weleer
van zoveel smart in zich besloten,
dat nooit een morgen meer het grote
blinken onthult, het opengaan
der stilte in de kleine dingen.
Ik kan niet langer voor hen staan,
zonder de angst te voelen dringen,
die mij des avonds zal begaan
met jaren oude martelingen
onder het lege vuur der maan.

K W A T R I J N E N

Omdat gij uit de wereld zijt gestoten,
zie ik de nachten enkel nog als grote
donkere wonden, waarin gij een pijn
geopend houdt die nooit wordt toegesloten.

De straten waar gij eenmaal hebt geschreden
roepen mij aan met de verlorenheden
van uw bestaan, dat mij vervolgen zal
zolang ik niet uw dood heb uitgeleden.

Elke nacht weer, wanneer de sterren stranden
aan mijn gelaat, voel ik uw tranen branden
en strek naar een nog nooit ontwaarde kust
stom en vergeefs mijn hunkerende handen.

De nachtegaal maakt zomer in de bomen
en weer is mij uw verre stem gekomen
gelijk muziek uit een verborgen dal
langzaam de hemelruimte vol gaat stromen.

Wie onder schaduw van een groot verdriet
de lichte wereld in de ogen ziet,
hem moet het licht al bandelozer bloeien
en zwarter wordt zijn eigen hartsgebied.

Ik hoor de wind, ik hoor het zachte lopen
van mensen die de nacht niet zonder hopen
kunnen bestaan, maar aan mijn venster doet
de duisternis zich blind en zwijgend open.

Dit is de grond waarop uw voeten traden,
dit is de hemel die u heeft verraden,
dit is mijn levend hart waarop uw dood
gelijk een zwart gebergte is geladen.

De dag is zwaar van troebele geluiden,
de wolken stromen uit het herfstig Zuiden.
Van alles wat de wereld mij verraadt
wil niets meer naar uw diepe stilte duiden.

H E T A V O N D L I E D

Haar mond heeft wonderen van klank gesproken
toen zij dien morgen voor de wereld trad,
de armen in den jongen dag gestoken,
de ogen door het late vuur bespat,
dat uit haar binnenste was losgebroken.

Zij dwaalde door de tuinen van het licht
en zei het avondlijke van haar wezen,
als een van stilte huiverend gedicht
dat men met ogen niet kan lezen,
maar enkel met het innerlijk gezicht.

En waar zij ging, verdween der mensen schrijde
in wolken van vergetelheid,
en alles wat nog stand hield in de tijden,
werd tot de schemerstaat teruggeleid,
waaruit het zich voor duizend jaar bevrijdde.

Zij sprak tenslotte weinig, ieder woord
vergleed in dodelijker zwijgen.
Zij had gesproken en was niet verhoord.
De middag die den hemel ging bestijgen
zag haar teruggaan door de morgenpoort.

S A M E N Z I J N

Het paarden licht op je gelaat.
Diep haalde ik den adem in
van een geheim dat elken zin
een eeuwigheid te boven gaat.

De grijze muren van de stad,
bestreken door een dalend vuur.
Je ogen hielden het azuur
nog nooit zo mateloos omvat.

Een verre stem droeg stilte aan
die nauwelijks te dragen was.
Ik nam je handen uit het glas
van het verblekend licht vandaan.

Maar nog bleef mij de wereld diep.
Onredbaar stonden wij bijeen,
totdat de avond om ons heen
een schemering van aarde schiep.

LEVEN EN DROOM

Men kent somtijds het licht niet meer,
de korenhalmen hangen in de wind
bevend voorover, telkens weer
denkt men dat er een nieuwe dag begint
en nochtans is dit steeds het bekende
van leven en droom die zich aan elkander
te niet doen en vergeefse tekens zenden
naar nooit door ogen geopende landen.
En men zou ook dit willen vergeten
en voegen bij het overschot van leven
dat men verliezen moet en niet meer weten
waarheen het zich tenslotte heeft begeven,
en ook het angstige daarachter
van nog terug te roepen beelden,
en het doodmoede, het verspeelde
van een ondragelijk verwachten.

H A A R M O R G E N H E M E L . . .

Haar morgenhemel reeds voorspelt
verdriet dat in den avond faalt,
hoe smetteloos en ongekweld
het licht ook in haar ogen daalt.

Zij kan haar mond niet tot den roem
der dingen openen, maar toont
de golf der haren als een bloem,
waarin de geur der wereld woont.

En elke stap die zij verzet
draagt rank en rijzig haar bestaan,
bemeesterd door een eigen wet,
al verder uit het licht vandaan.

Reeds in de middagstonde heeft
zij niets dan schaduw, maar al eer
zij zich geheel verloren geeft,
keert zij nog tot de morgen weer

en ziet het blinkende aspect,
diep als het nimmer is geweest,
en klein en huiverend vertrekt
zij naar den avond dien zij vreest.

R U S T

Onder de koelte van de avondlaan
zijn wij verlangeloos naar huis gegaan.
Stil hield de wind zijn vleugels, en er bleef
geen roersel over dat begeerte dreef
door het geschapene. Men kon het rond
der wereld in zijn ogen en zijn mond
verzinken doen en blijven die men was:
een naamloosheid, een dunne stengel gras,
waaraan ook in de nacht niets kon geschiede.
dat morgenwind en woorden ooit verrieden.

I N H O U D

Voetstappen	5
Deuren	6
In het Verlorene	7
Thuiskomst	8
Vervreemding	9
Sterren	10
Laatste Nacht	11
Paarlen	12
Avondgangers	13
Stenen	14
Wederkeer	15
Straten	16
Zeezang	17
Aan het Water	18
Dodenklacht	19
De Ring	21
De zware Avond	22
Afscheid	23
Angst	25
Kwatrijnen	26
Het Avondlied	28
Samenzijn	29
Leven en Droom	30
Haar Morgenhemel . . .	31
Rust	32

C O L O P H O N

S I L H O U E T T E N

gedichten door M. Mok, in het voorjaar van 1948 naar
aanwijzingen van H. van Krimpen gezet uit de letter
Romanée en gedrukt door N.V. Drukkerij Nieuw Leven
te 's-Gravenhage. Als negentiende deel van De Ceder
uitgegeven door J. M. Meulenhoff te Amsterdam.